

**ผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชี
ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2550-2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไร
และการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**

**The Impact of Accounting Revision
of Year 2007-2009 to Quality of Earnings
and the Response of Investors of Listed Company
in Stock Exchange of Thailand**

ชัชฎาพรรณ โพธิ์ทอง*

Chatchadaphan Pothong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2550-2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไรและการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพกำไร อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่เกินปกติและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติของปี พ.ศ.2548-2549 เป็นช่วงก่อนที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2550 มีผลบังคับใช้ และใช้ข้อมูลของปี พ.ศ.2554 เป็นช่วงหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีปีฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2552 มีผลบังคับใช้ วิเคราะห์

* นักศึกษา หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพกำไรภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 สูงกว่าก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่ากำไรสุทธิของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี พ.ศ.2550-2552 มีผลบังคับใช้มีคุณภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดีผลจากการเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่เกินปกติและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติในระยะเวลา 3 วัน ล้อมรอบวันที่กิจการประกาศผลกำไรสุทธิประจำปีระหว่างช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 มีผลบังคับใช้ให้ผลการทดสอบที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่านักลงทุนมีการตอบสนองต่อการประกาศผลกำไรสุทธิประจำปีของกิจการที่ไม่แตกต่างกันทั้งในช่วงก่อนและหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552

คำสำคัญ: คุณภาพกำไร, การตอบสนองของนักลงทุน

Abstract

The purposes of this research were to study the impact of accounting revision of year 2007-2009 to quality of earnings and the response of investors of listed companies in Stock Exchange of Thailand. The study has been compared earnings quality, cumulative abnormal return and abnormal trading volume between before and after the accounting revised of year 2007-2009. All data has been analyzed and tested by the descriptive statistics and dependent paired sample t-test. The results showed that the earnings quality in the

period after the accounting revision was higher than the earning quality in the period before the accounting revision. On the other hand, the results of the comparison of the cumulative abnormal return and abnormal trading volume in 3 days surrounding annual earnings announcement date between before and after the accounting revision did not differ significantly.

Key Word: Quality of Earnings, Market Reactions

บทนำ

ตามที่พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 มาตรา 20 ได้กำหนดให้การจัดทำรายงานทางการเงินต้องเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ซึ่งจุดกำเนิดของมาตรฐานการบัญชีไทย เริ่มต้นจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการบัญชีได้รวมตัวกันก่อตั้งสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (The Institute of Certified Accountants and Auditors of Thailand: ICAAT) เมื่อปี พ.ศ.2491 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาวิชาชีพการบัญชีของประเทศไทยให้อยู่บนมาตรฐานเดียวกันและเป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การเงินของแต่ละกิจการมีมาตรฐานที่เหมือนกัน จึงได้เริ่มมีการกำหนดมาตรฐานการบัญชีของไทยขึ้นใช้และมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา จนถึงปี พ.ศ.2547 ได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพการบัญชี เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547” และถือเป็นจุดเริ่มต้นของการมี “สภาวิชาชีพบัญชี (Federation of Accounting Professions in Thailand : FAP)” ในประเทศไทย เนื่องจากตามมาตรา 6 ของกฎหมายดังกล่าว กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาวิชาชีพบัญชีมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ซึ่งต่อมาในปี

พ.ศ.2548 ได้มีมติให้เลขาธิการสำนักงานกฤษฎีกาและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวข้างต้นได้กำหนดให้สภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีของไทย (Thai Accounting Standards: TAS) และมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทย (Thai Financial Reporting Standards: TFRS) ไว้ด้วย สภาวิชาชีพบัญชีจึงได้ทยอยออกประกาศเกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานการบัญชี และมาตรฐานการรายงานทางการเงินอย่างต่อเนื่อง โดยอ้างอิงจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards: IFRSs) เพื่อให้รายงานทางการเงินของบริษัทในประเทศไทยแสดงข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2553)

สำหรับงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมาพบว่า ในแต่ละช่วงของการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีนั้นผลกระทบต่อคุณภาพกำไร เช่น ในปี 2553 รัชดาภรณ์ เสมาพันธ์ และชุตินันท์ ดิษฐ์สันเทียะ ศึกษาถึงผลกระทบของการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีที่มีต่อลักษณะคุณภาพกำไร และภาพลักษณ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร ซึ่งให้ผลการทดสอบในทิศทางเดียวกันกับ Tangpinyoputtikhun and Thammavinyu (2554) ที่ศึกษาถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีปี 2550 ที่มีต่อประสิทธิภาพของข้อมูลทางการเงินบัญชี และภาพลักษณ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ข้อมูลทางการเงินบัญชีมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากงานวิจัยที่ผ่านมาสรุปได้ว่าข้อมูลทางการเงินบัญชีจะมีคุณภาพมากขึ้นเมื่อมาตรฐานการบัญชีเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งกำไรของกิจการก็ถือเป็นข้อมูลทางการเงินบัญชีข้อมูลหนึ่ง เมื่อข้อมูลทางการเงินบัญชีมีคุณภาพย่อมทำให้กำไรของกิจการมีคุณภาพด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษาของ รัชดาภรณ์ เสมาพันธ์ และชุตินันท์ ดิษฐ์สันเทียะ และ Tangpinyoputtikhun and Thammavinyu เป็นการศึกษาในมุมมองของผู้จัดทำงบ

การเงินเท่านั้น โดยเก็บข้อมูลจากการสอบถามผู้บริหารหรือผู้ทำบัญชีของกิจการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคุณภาพกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชี แต่อย่างไรก็ดียังไม่มีการวิจัยใดที่ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากรายงานการเงิน ดังนั้น งานวิจัยในครั้งนี้จึงต้องการศึกษาเพื่อทดสอบว่าเมื่อผู้บริหารหรือผู้ทำบัญชีของกิจการเชื่อว่าการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีหรือการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีนั้นจะทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้นแล้ว รายงานการเงินที่ได้แสดงให้เห็นว่ากำไรนั้นมีคุณภาพดีขึ้นด้วยจริงหรือไม่ ซึ่งเป็นการศึกษาในด้านของผู้ใช้งบการเงิน

ด้านการตอบสนองของนักลงทุน จากทฤษฎีความมีคุณค่าของข้อมูลที่กล่าวว่าความมีคุณค่าของข้อมูล หมายถึง ข้อมูลที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ของเหตุการณ์ในอนาคต (Beaver, 1968) ซึ่งงานวิจัยทางบัญชีส่วนใหญ่ให้ความสนใจทำการศึกษาค่าความมีคุณค่าของข้อมูลกำไรทางบัญชีที่มีต่อตลาดทุน เนื่องจากข้อมูลกำไรของกิจการจะทำหน้าที่ส่งสัญญาณไปยังนักลงทุนให้ได้ทราบถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริง โดยวิเคราะห์ความมีคุณค่าข้อมูลได้จากการที่นักลงทุนจะมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อข่าวผลกำไรที่ประกาศอย่างไร เมื่อกิจการประกาศข่าวทั้งดีและไม่ดีออกมา ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่ากำไรทางบัญชีเป็นข้อมูลทางการบัญชีที่มีคุณค่า เนื่องจากมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์ เช่น Ball and Brown (1968) ได้ศึกษาพบว่าตลาดทุนมีการตอบสนองต่อการประกาศกำไรสุทธิประจำปีในช่วงที่กิจการมีการประกาศกำไรสุทธิประจำปี แต่อย่างไรก็ดีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีในภาพรวมที่มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์กลับไม่พบการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ที่มีต่อกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ เช่น งานวิจัยของ Bernard (1987) ที่ได้รวบรวมงานวิจัยของนักวิจัยอื่นๆ จำนวน 26 ฉบับที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของราคาหลักทรัพย์เมื่อมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ที่มีผลบังคับใช้ พบว่ามาตรฐานการบัญชีที่เปลี่ยนแปลงไปไม่มีผลต่อการปรับตัวของราคาหลักทรัพย์ทั้งในวันที่ประกาศ

เปลี่ยนแปลงและหลังจากวันที่มีประกาศการเปลี่ยนแปลง ซึ่งอธิบายได้ว่าตลาดไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพกำไรที่เกิดขึ้นมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ สำหรับประเทศไทย ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองของนักลงทุนที่มีต่อคุณภาพกำไรที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ด้วยเช่นกัน เช่น ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ (2545) ได้ศึกษาถึงความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์ตามระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีปี 2542 และตามกลุ่มอุตสาหกรรม กิตติมา อัครนุพงศ์ (2546) ตรวจสอบผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีไทยในปี 2542 ต่อความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ของข้อมูลทางการเงินบัญชี ซึ่งผลการวิจัยของทั้ง 2 ท่านออกมาในทิศทางเดียวกันว่า ข้อมูลกำไรสุทธิ (Value Relevance of Net Income) ยังคงมีผลต่อการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์เช่นเดิม เมื่อมาตรฐานการบัญชีปรับปรุงปี 2542 มีผลบังคับใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bernard

แต่อย่างไรก็ดีได้มีการศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีในลักษณะอื่น คือ ทดสอบการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีโดยแยกเป็นรายฉบับและทดสอบการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีที่มีผลกระทบเฉพาะบางกลุ่มอุตสาหกรรม กลับพบว่ามีการตอบสนองของราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ ตัวอย่างเช่น จิฬากรณ์ พิมพาเจริญ (2553) ศึกษาเรื่องผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีไทยฉบับที่ 44 เรื่อง งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะของกิจการ (ปรับปรุง 2550) ที่มีต่อกำไรทางบัญชี และมูลค่าตามบัญชี พบว่า ส่วนแบ่งกำไรขาดทุนของเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่บันทึกตามวิธีส่วนได้เสียร่วมกับกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชี มีความสามารถในการอธิบายราคาหลักทรัพย์ได้ดีกว่าการรายงานเงินลงทุนดังกล่าวด้วยวิธีราคาทุน ซึ่งหมายความว่าภายหลังการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 44 การรายงานเงินลงทุนในบริษัทย่อยที่บันทึกเงินลงทุนด้วยวิธีราคาทุน มีความสามารถในการอธิบายราคา

หลักทรัพย์ได้น้อยลง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาโดยแยกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม เช่น แอนนา ตีอุมวงศา (2546) ได้ศึกษาถึงผลกระทบต่อปริมาณการลงทุนจากการนำมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2542 มาถือปฏิบัติ โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของ พบว่าปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในช่วงปี พ.ศ.2540-2541 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะนำมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2542 มาถือปฏิบัตินั้นมีปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ต่ำกว่าในปี พ.ศ.2543-2544 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้

เนื่องจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีแต่ละครั้งนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้งบการเงินมีลักษณะเชิงคุณภาพตามที่แม่บทการบัญชีกำหนดไว้ และคาดหวังว่าข้อมูลทางบัญชีที่แสดงในรายงานการเงินนั้นจะต้องมีคุณภาพมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีตามที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ประกาศให้มีผลบังคับใช้ และเมื่อกิจการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีแล้วแล้วย่อมทำให้ข้อมูลทางบัญชียิ่งมีคุณภาพ ซึ่งกำไร (ขาดทุน) ของกิจการนั้นถือเป็นข้อมูลทางการบัญชีที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน เช่น นักลงทุน เจ้าหนี้ เป็นต้น เนื่องจากเป็นข้อมูลที่บ่งชี้ถึงควมมีคุณภาพของฝ่ายบริหารและความมั่นคงของกิจการ ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงผลกระทบจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 ในภาพรวมที่มีต่อคุณภาพกำไรและการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์

จากแนวเหตุผลของการกำหนดปัญหางานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพกำไร พบว่าคุณภาพกำไรมีความแตกต่างกันด้วยหลายปัจจัย เช่น รายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร ความเสี่ยงทางธุรกิจ การประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีให้

เหมาะสมกับลักษณะธุรกิจ แต่อย่างไรก็ดียังไม่มีการวิจัยใดที่ใช้ดัชนีคุณภาพกำไรเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของข้อมูลทางการเงินบัญชีภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชี ดังนั้นงานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงผลกระทบจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีที่มีต่อดัชนีคุณภาพกำไรและการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงกำหนดวัตถุประสงค์งานวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบจากมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 ในภาพรวมที่มีต่อคุณภาพกำไร
2. เพื่อศึกษาการตอบสนองของนักลงทุนทั้งในด้านราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เมื่อมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ผู้ใช้รายงานการเงิน เช่น นักลงทุน สถาบันการเงินผู้ให้สินเชื่อ เจ้าหนี้ นักวิเคราะห์ ฯลฯ สามารถวิเคราะห์คุณภาพกำไรที่แสดงในรายงานการเงินเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. เป็นหลักฐานทางวิชาการสำหรับผู้สนใจจะนำไปศึกษาเพิ่มเติม หรือใช้ประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
3. เพื่อเป็นข้อมูลต่อสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ในการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีในครั้งต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของงานวิจัยนี้ศึกษาโดยใช้ข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจากบริษัทจดทะเบียน

ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ.2548-2549 และ พ.ศ. 2554 เนื่องจากเป็นช่วงปีที่มีการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับ โดยเลือกศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มประกันชีวิตและประกันภัย เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาผลกระทบจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ. 2550-2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไรและการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ในปี 2548-2549 และ ปี 2554 ซึ่งมีกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมด 8 กลุ่ม แต่ในการวิจัยนี้ไม่รวมกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในหมวดธนาคาร หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ หมวดประกันภัยและประกันชีวิต รวมทั้งกลุ่มกองทุนเพื่อการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ กลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูบริษัท และกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจขนาดกลาง เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ จึงเหลือตัวอย่างเพียง 7 กลุ่มอุตสาหกรรม จำนวนทั้งสิ้น 334 ตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร

เกณฑ์การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	ปี พ.ศ.			จำนวน	
	2548	2549	2554	รวม	ร้อยละ
บริษัทที่จดทะเบียนหุ้นสามัญ	431	462	471	1,364	100
หัก บริษัทในกลุ่มธนาคาร, เงินทุนหลักทรัพย์, ประกันชีวิตและ ประกันภัย	(68)	(67)	(59)	(194)	(14.22)
บริษัทที่มีรอบระยะเวลา บัญชีไม่ตรงตามปีปฏิทิน(1 มกราคม - 31 ธันวาคม)	(11)	(13)	(16)	(40)	(2.93)
บริษัทที่มีข้อมูลทางบัญชี ไม่ครบถ้วน	(18)	(48)	(62)	(128)	(9.38)
กลุ่มตัวอย่างที่เข้าหลักเกณฑ์ที่ กำหนด	334	334	334	1,002	73.46

ตารางที่ 2 สรุปจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์การตอบสนองของนักลงทุน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น	334	100.00
หัก จำนวนตัวอย่างที่ไม่มีข้อมูลการซื้อขายในวันที่ศึกษา	(22)	(7.00)
หัก จำนวนตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อื่น	(5)	(1.00)
จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์	307	92.00

จากการคัดเลือกข้างต้นมีตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 334 ข้อมูล แต่เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเป็นรายบริษัท ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์จึงต้องมีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครบถ้วนทั้ง 3 วันที่สนใจศึกษา คือ วันก่อนหน้าที่จะประกาศกำไรหนึ่งวัน วันที่ประกาศกำไร และวันหลังจากที่ประกาศกำไรหนึ่งวัน ซึ่งมีบริษัทจดทะเบียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 22 ตัวอย่างที่ไม่มีข้อมูลการซื้อขายในวันที่สนใจศึกษา ทำให้ไม่สามารถคำนวณผลตอบแทนหลักทรัพย์ที่ไม่ปกติสะสม และปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติ ซึ่งใช้ราคาและปริมาณหลักทรัพย์ในการคำนวณได้อีกทั้งยังมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อื่นในช่วงวันที่สนใจศึกษา คือมีการประกาศเพิ่มทุนและการประกาศควบรวมกิจการ ซึ่งอาจมีผลต่อราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ ส่งผลให้ผลการศึกษาอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ โดยข้อมูลของบริษัทเหล่านี้จะไม่ถูกนำมาใช้ในการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ ดังนั้นคงเหลือจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 307 ตัวอย่าง

งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทางการเงินของแต่ละบริษัท จากงบการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รายงานประจำปี และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548-2549 และ พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประกาศแก่สาธารณชนผ่านระบบการสื่อสารที่เชื่อมต่อกับคอมพิวเตอร์

2. การตอบสนองของนักลงทุน รวบรวมข้อมูลที่ใช้ คือ ข้อมูลราคาปิดของหลักทรัพย์ ข้อมูลดัชนีตลาดหลักทรัพย์ และปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในช่วงเวลา ก่อนและหลังวันที่มีการประกาศผลกำไรสุทธิประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อนำมาใช้ในการ

คำนวณหาอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติสะสม (Cumulative Abnormal Returns: CAR) และปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ส่วนที่เกินปกติ (Abnormal Trading Volume) ซึ่งใช้ในการวัดการตอบสนองของนักลงทุน

ตัวแปรและการวัดค่า

ส่วนที่ 1 ผลกระทบจากมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไร

คุณภาพกำไรนั้นถือว่าเป็นเครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงของกิจการในหลายๆ ด้าน โดยใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เช่น ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาทางการเงินและการดำเนินงานของกิจการหรือใช้เพื่อสะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ ซึ่งในบางครั้งผู้วิเคราะห์เห็นว่าคุณภาพกำไรเป็นความใกล้เคียงระหว่างกำไรกับความเป็นจริงทางเศรษฐกิจอยู่เบื้องหลังการจัดทำตัวเลขกำไร แม้ว่าการประเมินความเป็นจริงทางเศรษฐกิจอาจจะไม่สอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารบ้าง แต่ความเป็นจริงทางเศรษฐกิจที่ดีที่สุดสามารถที่จะสะท้อนคุณภาพกำไรได้ดีด้วย

การวัดคุณภาพกำไรโดยใช้แนวคิดที่ว่ากำไรที่มีคุณภาพคำนวณมาจากการเปรียบเทียบระหว่างกำไรจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง เปรียบเทียบกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หรือเรียกว่า ดัชนีคุณภาพกำไร ซึ่งควรมีค่าใกล้เคียง 1 หรืออาจกล่าวได้ว่าระดับกำไรที่มีคุณภาพ คือ อัตราส่วนของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานหารด้วยกำไรสุทธิของกิจการ จะต้องมีความเท่ากับ 1 ถ้าอัตราส่วนที่ได้เบี่ยงเบนไปจาก 1 จะถือว่ากำไรของบริษัทนั้นมีคุณภาพต่ำ (Richardson, 2003) ซึ่งการวิเคราะห์คุณภาพกำไรด้วยวิธีนี้ช่วยให้ผู้วิเคราะห์มองเห็นความแตกต่างระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและกำไรตามเกณฑ์คงค้างได้อย่างชัดเจน

การคำนวณหาดัชนีคุณภาพกำไรในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552 มีผลบังคับใช้ (ปี พ.ศ.2548 และ 2549) สามารถศึกษาได้จากสมการดังต่อไปนี้ (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543)

$$\text{CPE Ratio}_{i,t} = \text{CFO}_{i,t} / \text{NI}_{i,t} \quad (1)$$

$$\text{QOE index}_{i,t} = |\text{CPE Ratio}_{i,t} - 1| \quad (2)$$

โดยที่

$$\text{CPE Ratio}_{i,t} = \text{อัตราส่วนของกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานหารด้วยกำไรสุทธิ ของบริษัท i ณ ปีที่ t}$$

$$\text{QOE index}_{i,t} = \text{ดัชนีคุณภาพกำไรของบริษัท i ณ ปีที่ t}$$

$$\text{CFO}_{i,t} = \text{กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัท i ณ ปีที่ t}$$

$$\text{NI}_{i,t} = \text{กำไรสุทธิของบริษัท i ณ ปีที่ t}$$

$$t = \text{tb คือ ข้อมูลในปี พ.ศ.2548 และ 2549}$$

$$= \text{ta คือ ข้อมูลในปี พ.ศ.2554}$$

จากสมการข้างต้น ทำให้ได้ดัชนีคุณภาพกำไรของบริษัท (QOE index) ในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552 จะมีผลบังคับใช้มาเป็นแต่ละรายบริษัท โดยจะได้ข้อมูลในช่วงก่อนที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552 จะมีผลบังคับใช้มา 2 ค่า คือ QOE index ของแต่ละบริษัทในปี 2548 และ 2549 จึงนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อให้ได้ QOE index ของแต่ละบริษัทในช่วงก่อนที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุง พ.ศ.2552 จะมีผลบังคับใช้เพียงค่าเดียว ดังสมการ

$$QOE\ index_{i, tb} = \frac{QOE\ index_{i, (48)} + QOE\ index_{i, (49)}}{2} \quad (3)$$

โดยที่

$QOE\ index_{i, tb}$ = ดัชนีคุณภาพกำไรของบริษัท i ในช่วงเวลา
ก่อนการปรับปรุงมาตรฐาน

tb = ข้อมูลในปี พ.ศ.2548 และ 2549

ส่วนที่ 2 การตอบสนองของนักลงทุนภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้

ผู้วิจัยได้ศึกษาการตอบสนองของนักลงทุนผ่านราคาหลักทรัพย์และปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ โดยใช้วิธีการศึกษาเหตุการณ์ (Event Study) การศึกษาดังกล่าวถูกนำเสนอเป็นครั้งแรกโดย Fama (1970) ศึกษาการตอบสนองของราคาหลักทรัพย์ที่มีต่อข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้น โดยการศึกษานี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีประสิทธิภาพของตลาดระดับกลาง ซึ่งต่อมามีงานวิจัยจำนวนมากนำเทคนิคนี้มาใช้ โดยมีการศึกษาจำนวนมากที่มุ่งเน้นการศึกษาผลกระทบของข้อมูลข่าวสารใหม่ที่มีต่ออัตราผลตอบแทนในช่วงระยะสั้นในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดช่วงเวลาที่สนใจศึกษาดังนี้

1. ระบุวันที่กิจการประกาศกำไรเป็นวันที่ 0
2. ระบุวันก่อนที่กิจการจะประกาศกำไร 1 วันเป็นวันที่ -1
3. ระบุวันหลังจากวันที่กิจการประกาศกำไร 1 วันเป็นวันที่ +1

ทั้งนี้วันที่สนใจศึกษาต้องเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ไม่มีการประกาศเหตุการณ์อื่นในช่วงวันดังกล่าว เช่น การประกาศเพิ่ม/ลดทุน การประกาศควบรวมกิจการ เป็นต้น เพื่อตัดผลกระทบจากเหตุการณ์อื่นที่อาจมีผลต่อราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์เปลี่ยนแปลงไป

2. ต้องเป็นกิจการที่มีข้อมูลการซื้อขายหลักทรัพย์ในวันที่น่าสนใจศึกษา

การตอบสนองของนักลงทุนผ่านราคาหลักทรัพย์

ศึกษาจากการเปรียบเทียบผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติสะสม (Cumulative Abnormal Return) โดยสามารถคำนวณได้ตามวิธีดังต่อไปนี้

คำนวณหาผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ไม่ปกติ (Abnormal Return) เมื่อกิจการประกาศกำไรภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้ โดยผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ไม่ปกติเกิดจากผลต่างระหว่างผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ได้รับจริงกับผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถคำนวณได้จากสมการดังต่อไปนี้

$$R_{i,t} = \frac{P_{i,t} - P_{i,(t-1)}}{P_{i,(t-1)}} \quad (4)$$

โดยที่

$R_{i,t}$ = ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ i ณ วันที่ t

$P_{i,t}$ = ราคาปิดหลักทรัพย์ i ณ วันที่ t

$P_{i,(t-1)}$ = ราคาปิดหลักทรัพย์ i ณ วันที่ $t-1$

t = ช่วงเวลาที่สนใจศึกษา มีค่าเท่ากับ $-1, 0, 1$
แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

t_b คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2548 และ
2549 และ

t_a คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2554

คำนวณหาผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากสมการดังนี้

$$R_{m,t} = \frac{SET_{m,t} - SET_{m,(t-1)}}{SET_{m,(t-1)}} \quad (5)$$

โดยที่

$R_{m,t}$	=	ผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์ใน ณ วันที่ t
$SET_{m,t}$	=	ดัชนีราคาหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์ ณ วันที่ t
$SET_{m,(t-1)}$	=	ดัชนีราคาหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์ ณ วันที่ t - 1
t	=	ช่วงเวลาที่สนใจศึกษา มีค่าเท่ากับ -1, 0, 1 แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ tb คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2548 และ 2549 และ ta คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2554

คำนวณหาผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติ (Abnormal Returns: AR) ของแต่ละหลักทรัพย์ โดยใช้วิธีการคำนวณแบบ Market Adjusted Return ซึ่งวิธีนี้จะเชื่อว่า ผลตอบแทนแบบปกติของหลักทรัพย์จะเท่ากับผลตอบแทนของตลาด ดังนั้น อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติ จึงเท่ากับอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง หักด้วยผลตอบแทนของตลาด และเนื่องจากการศึกษาตามแนวทาง Event Study นี้ ถือว่าเหตุการณ์อื่นที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์ได้รวมอยู่ในอัตราผลตอบแทนของตลาดแล้ว ดังนั้นอัตราผลตอบแทนที่ไม่ปกติ (AR) ที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลกระทบจากเหตุการณ์ที่ศึกษาเท่านั้น ซึ่งการคำนวณหาผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติ (Abnormal Returns: AR) สามารถคำนวณได้จากสมการดังนี้

$$AR_{i,t} = R_{i,t} - R_{m,t} \quad (6)$$

โดยที่

$$AR_{i,t} = \text{ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติของหลักทรัพย์ } i \text{ ณ วันที่ } t$$

T = ช่วงเวลาที่สนใจศึกษา มีค่าเท่ากับ -1, 0, 1 แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ
 tb คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2548 และ 2549 และ
 ta คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2554

นำข้อมูลค่าเฉลี่ยผลตอบแทนที่ไม่ปกติ (AR) มาหาค่าสะสมของผลตอบแทนที่ไม่ปกติ (Cumulative Average Abnormal Return: CAR) ตามตัวแบบต่อไปนี้

$$CAR_{i,t} = ((1+AR_{i,(t-1)}) \times (1+AR_{i,t}) \times (1+AR_{i,(t+1)})) - 1 \quad (7)$$

โดยที่

$CAR_{i,t}$ = ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติสะสมของหลักทรัพย์ i ณ ช่วงเวลา t

$AR_{i,t}$ = ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติของบริษัท i ณ ช่วงเวลา t

t = tb คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2548 และ 2549 และ
 ta คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2554

อย่างไรก็ดีจากข้อมูลข้างต้นจะทำให้ได้ค่าสะสมของผลตอบแทนที่ไม่ปกติ (Cumulative Average Abnormal Return: CAR) ของข้อมูลในช่วงก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 มา 2 ค่า คือ CAR ของแต่ละบริษัทในปี 2548 และ 2549 จึงนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อให้ได้ CAR ของแต่ละบริษัทในช่วงก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 เพียงค่าเดียว ดังสมการ

$$\text{Average CAR}_{i, tb} = \frac{\text{CAR}_{i, (48)} + \text{CAR}_{i, (49)}}{2} \quad (8)$$

โดยที่

$$\text{Average CAR}_{i, tb} = \text{ค่าเฉลี่ยของผลตอบแทนของหลักทรัพย์ไม่ปกติสะสมของหลักทรัพย์ } i \text{ ณ ช่วงเวลาก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552}$$

การตอบสนองของนักลงทุนผ่านปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์

การศึกษาเรื่องการตอบสนองของนักลงทุนผ่านปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์นั้น ศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ตัวแบบของ Beaver (1968) ได้ตั้งสมการต่อไปนี้

$$AV_{i, t} = V_{i, t} - V_{m, t} \quad (9)$$

โดยที่

$$AV_{i, t} = \text{ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติ}$$

$$V_{i, t} = \text{ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ } i \text{ ณ วันที่ } t \text{ คำนวณได้จากปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ } i \text{ ณ วันที่ } t \times 1 \text{ ปริมาณหลักทรัพย์ } i \text{ ที่ชำระแล้ว ณ วันที่ } t \text{ จำนวนวันที่มีการซื้อขาย ณ ช่วงเวลา } t$$

$$V_{m, t} = \text{ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ของตลาด ณ วันที่ } t \text{ (โดยไม่รวมปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ของกิจการที่ประกาศกำไร ณ วันที่ } t) \text{ คำนวณได้จาก ปริมาณการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์ ณ วันที่ } t \times 1 \text{ ปริมาณหลักทรัพย์ในตลาดที่ชำระแล้ว ณ วันที่ } t \text{ จำนวนวันที่มีการซื้อขาย ณ ช่วงเวลา } t$$

t = ช่วงเวลาที่สนใจศึกษา มีค่าเท่ากับ -1, 0, 1 แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

tb คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2548 และ 2549 และ

ta คือ ช่วงเวลาที่สนใจศึกษาในปี พ.ศ.2554

อย่างไรก็ดีจากข้อมูลข้างต้นจะทำให้ได้ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติของแต่ละหลักทรัพย์ (Abnormal Trading Volume: AV) ของข้อมูลในช่วงก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 มา 2 ค่า คือ AV ของแต่ละบริษัทในปี 2548 และ 2549 จึงนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อให้ได้ AV ของแต่ละบริษัทในช่วงก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 เพียงค่าเดียว ดังสมการ

$$AV_{i, tb} = \frac{AV_{i, (48)} + AV_{i, (49)}}{2} \quad (10)$$

โดยที่

$AV_{i, tb}$ = ค่าเฉลี่ยของปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติของหลักทรัพย์ i ณ ช่วงเวลาก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ในการสรุปลักษณะเบื้องต้นของข้อมูลแต่ละตัวแปร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้ในการแจกแจงข้อมูลทั่วไปของแต่ละตัวแปร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ใช้โปรแกรมเพื่อการคำนวณทางสถิติ SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) ซึ่งการวิจัยนี้ใช้

ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ($\alpha = 0.05$) และเนื่องจากการเป็นการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคุณภาพกำไรในช่วงก่อนที่จะมีการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี (ปี 2548-2549) และในช่วงหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2552 (ครั้งล่าสุด) มีผลบังคับใช้ (ปี 2554) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample T-test หรือ Paired -Samples T-test)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การศึกษาถึงผลกระทบจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไรและการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีแรงจูงใจมาจากงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 เป็นต้นมาทั้งในภาพรวม และรายฉบับที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรซึ่งเป็นข้อมูลทางการบัญชีที่นักลงทุนให้ความสำคัญในการประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ซึ่งงานวิจัยในอดีตนั้นวัดค่าคุณภาพกำไรจากรายการคงค้าง และให้ผลสรุปว่าการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีส่งผลให้กำไรของกิจการมีคุณภาพมากขึ้น แต่การวัดคุณภาพกำไรนั้นสามารถวัดได้อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การหาค่าดัชนีคุณภาพกำไร (QOE index) ที่มีแนวคิดที่ว่ากำไรที่มีคุณภาพนั้นต้องมีมูลค่าใกล้เคียงกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวัดคุณภาพกำไรในการทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากต้องการทราบว่าผลที่ได้จะสอดคล้องกับวิธีการวัดค่าคุณภาพกำไรจากรายการคงค้างของงานวิจัยในอดีตหรือไม่ ผู้วิจัยจึงศึกษาใน 2 ประเด็น คือ 1. การปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีส่งผลให้กำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีคุณภาพมากขึ้นหรือไม่ และ 2. นักลงทุนมีการตอบสนองต่อ

คุณภาพกำไรที่เปลี่ยนแปลงไปผ่านทางราคาหลักทรัพย์และปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์อย่างไร

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 334 แห่ง โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2548-2549 เป็นข้อมูลในช่วงก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 และใช้ข้อมูลในปี 2554 เป็นข้อมูลในช่วงหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 ผลการวิจัยที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลกระทบจากมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไร

การศึกษาถึงผลกระทบจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 ที่มีต่อคุณภาพกำไรและการตอบสนองของนักลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีสมมติฐานในการศึกษาดังนี้

H_1 : คุณภาพกำไรภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 สูงกว่าคุณภาพกำไรก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี

จากสมมติฐานการวิจัยข้างต้น นำมาเขียนในรูปของสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

$$H_0: \text{QOE index}_{ta} \geq \text{QOE index}_{tb}$$

$$H_1: \text{QOE index}_{ta} < \text{QOE index}_{tb}$$

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบดัชนีคุณภาพกำไรในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้

QOE index	Paired Sample T-test		
	Mean	S.D.	p-value (1-tailed)
Before - After	0.52	2.24	0.02

ทดสอบสมมติฐานโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 พบว่า ผลการเปรียบเทียบดัชนีคุณภาพกำไรในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้นั้นมีระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.02 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ แสดงให้เห็นว่าคุณภาพกำไรภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้สูงกว่าคุณภาพกำไรก่อนที่มาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 จะมีผลบังคับใช้ ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 แสดงว่าการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีนี้นับบรรลุวัตถุประสงค์ของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ที่คาดหวัง อีกทั้งยังสนับสนุนงานวิจัยของ รัชดาภรณ์ เสมาพันธ์ และ ชุตินันท์ ดิษฐ์สันเทียะ (2553) ที่ศึกษาถึงผลกระทบของการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีที่มีต่อลักษณะคุณภาพกำไร และภาพลักษณ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า การประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพกำไร ซึ่งให้ผลการทดสอบในทิศทางเดียวกันกับ Tangpinyoputtikhun and Thammavinyu (2554) ที่ศึกษาถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีปี 2550 ที่มีต่อประสิทธิภาพของข้อมูลทางการเงินและภาพลักษณ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ข้อมูลทางการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีส่งผลให้คุณภาพกำไรดีขึ้น นักลงทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรใช้ดัชนีคุณภาพกำไรในการพิจารณาความเหมาะสมผลของกำไรที่เกิดขึ้นเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุนควบคู่ไปกับปัจจัยด้านอื่นๆ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงจากการลงทุน

ส่วนที่ 2 การตอบสนองของนักลงทุนภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้

แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 สมมติฐาน คือ

H₂: การตอบสนองของนักลงทุนผ่านราคาหลักทรัพย์ภายหลังจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 สูงกว่าก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี

จากสมมติฐานการวิจัยข้างต้น นำมาเขียนในรูปของสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

$$H_0: |CAR_{ta}| \geq |CAR_{tb}|$$

$$H_1: |CAR_{ta}| < |CAR_{tb}|$$

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ที่เกินปกติสะสมในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้

CAR	Paired Sample T-test		
	Mean	S.D.	p-value (1-tailed)
Before - After	0.02	0.39	0.14

ทดสอบสมมติฐานโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 พบว่าผลการเปรียบเทียบอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ที่เกินปกติสะสมในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้นั้นมีระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.14 มีค่าสูงกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ แสดงให้เห็นว่ามีอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ที่เกินปกติสะสมไม่แตกต่างกันทั้งในช่วงก่อนและภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้ ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2 โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bernard (1987) ที่ได้รับรวบรวมผลการศึกษานักวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีที่เกิดจากมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ที่มีผลบังคับให้บริษัทจดทะเบียนต้อง

เปลี่ยนแปลงวิธีการจัดทำรายงานทางการเงินโดยพบว่าไม่มีผลต่อการปรับตัวของราคาหลักทรัพย์ทั้งในวันที่ประกาศเปลี่ยนแปลงและหลังจากนั้น ซึ่งอธิบายได้ว่าตลาดตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางบัญชีที่เป็นการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากมีผลบังคับตามมาตราฐานการบัญชีไม่แตกต่างกัน

H_3 : ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 สูงกว่าก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี

จากสมมติฐานการวิจัยข้างต้น นำมาเขียนในรูปของสมมติฐานทางสถิติได้ดังนี้

$$H_0: AV_{ta} \geq AV_{tb}$$

$$H_1: AV_{ta} < AV_{tb}$$

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้

AV	Paired Sample T-test		
	Mean	S.D.	p-value (1-tailed)
Before - After	-0.002	0.073	0.271

ทดสอบสมมติฐานโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 พบว่าปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ส่วนที่เกินปกติภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้โดยพิจารณาจากภาพรวม มีระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.271 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบ แสดงว่าภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้นั้นมีปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ส่วนที่เกินปกติน้อยกว่าหรือเท่ากับในช่วงก่อนที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2550-2552 จะมีผลบังคับใช้ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ แอนนา ดิอูดมวงศา (2546) ที่ศึกษาผลกระทบ

ของการใช้มาตรฐานการบัญชีไทยปี 2542 ที่มีต่อธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และผลกระทบต่อการลงทุนจากการนำมาตราฐานการบัญชีมาใช้ ผลการศึกษาพบว่าปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในช่วงปี พ.ศ. 2540-2541 ซึ่งเป็นช่วงก่อนที่จะนำมาตราฐานการบัญชีปี พ.ศ.2542 มาถือปฏิบัตินั้นมีน้อยกว่าปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี พ.ศ.2543-2544 ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้

จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบในประเด็นเรื่องการตอบสนองของนักลงทุนทั้งราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ในช่วงก่อนและหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 มีผลบังคับใช้นั้น ให้ผลที่ไม่แตกต่างกันทั้งในการพิจารณาในภาพรวมและพิจารณาแยกตามขนาด แสดงให้เห็นว่านักลงทุนมีการตอบสนองที่ไม่แตกต่างกันทั้งในช่วงก่อนและหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี อาจเป็นเพราะนักลงทุนได้ทราบข่าวสารเรื่องการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีมาบ้างแล้ว เนื่องจากสภวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้รายงานความคืบหน้าของการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีออกมาเป็นระยะ รวมทั้งอธิบายความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงกับมาตรฐานฉบับเดิมไว้อย่างชัดเจน นักลงทุนจึงสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ล่วงหน้าก่อนที่จะมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงจะมีผลบังคับใช้ ทำให้มีการทยอยปรับตัวของราคาและปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ เป็นไปตามทฤษฎีความมีประสิทธิภาพของตลาดทุนที่นักลงทุนจะตอบสนองต่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ อย่างไรก็ตามนักลงทุนยังให้ความสนใจข้อมูลข่าวสารในด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งอาจเป็นข้อมูลทั้งจากภายในกิจการ เช่น โครงสร้างผู้บริหาร แผนการดำเนินงานในอนาคต รูปแบบการดำเนินธุรกิจ การก่อหนี้ เป็นต้น และข้อมูลภายนอกกิจการ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ ภาวะเงินเฟ้อ แนวโน้มภาวะอุตสาหกรรม เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผลกำไร (ขาดทุน) ของกิจการเป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งที่นักลงทุนให้ความสนใจ ซึ่งถึงแม้ว่าคุณภาพกำไรจะมีมากขึ้น แต่กลับมีอิทธิพลต่อ

การตัดสินใจของนักลงทุนน้อยกว่าข้อมูลอื่นที่นักลงทุนได้รับและใช้ในการวิเคราะห์
ตัดสินใจลงทุนซื้อขายหลักทรัพย์

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ	
	สมมติฐาน	
	ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05	
H1: คุณภาพกำไรภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 สูงกว่าก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี	ยอมรับ	
H2: การตอบสนองของนักลงทุนผ่านราคาหลักทรัพย์ ภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปีพ.ศ. 2550-2552 สูงกว่าก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี	ปฏิเสธ	
H3: ปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ที่เกินปกติภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี 2550-2552 สูงกว่าก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี	ปฏิเสธ	

ข้อจำกัดในการวิจัย

งานวิจัยนี้วัดผลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลที่ต้องการศึกษาในช่วงก่อนและหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2550-2552 โดยใช้ข้อมูลในช่วงก่อนการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชี จำนวน 2 ปี คือ ปี พ.ศ.2548-2549 แต่ใช้ข้อมูลภายหลังการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีเพียง 1 ปี คือ ปี พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นปีที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2552 มีผลบังคับใช้เป็นปีแรก เนื่องจากช่วงเวลา

ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินของกลุ่มตัวอย่างนั้นอยู่ในระหว่างปี 2555 จึงอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

1. ควรมีการพิจารณาคุณภาพกำไรในมุมมองอื่น เช่น พิจารณาในด้านความมีเสถียรภาพของกำไร พิจารณาหาค่ารายการคงค้างที่ผิดปกติ เป็นต้น
2. ในด้านการตอบสนองของนักลงทุน อาจขยายช่วงเวลาในการศึกษาให้มากขึ้น โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างภายหลังจากที่มาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงปี 2552 มีผลบังคับ รวมทั้งขยายระยะเวลาที่ล้อมรอบวันที่กิจการประกาศผลกำไรให้มากขึ้น ซึ่งอาจจะให้พบการตอบสนองของนักลงทุน
3. ศึกษาโดยเจาะจงมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงเป็นรายฉบับเพื่อให้เห็นถึงผลกระทบจากการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีปีพ.ศ.2550-2552 ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา อัครนุพงศ์. 2546. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีไทย ในปี 2542 ต่อความเกี่ยวข้องในการกำหนดมูลค่าหลักทรัพย์ของข้อมูลทางการบัญชี. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ช่อทิพย์ โกกิม. 2547. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตศึกษาระดับบัณฑิต สาขาการบัญชี, มหาวิทยาลัยบูรพา.

จิฬารณณ์ พิมพ์เจริญ. 2553. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 44 เรื่อง งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะของกิจการ (ปรับปรุง 2550) ที่มีต่อกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีของกิจการ. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พระนคร.

ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์. 2545. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสามารถของกำไรทางบัญชีและมูลค่าตามบัญชีในการใช้อธิบายราคาหลักทรัพย์หุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ บัญชีดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชดาภรณ์ เสมาชันธ และ ชูตินันท์ ดิษฐ์สันเทียะ. 2551. “ผลกระทบของการประยุกต์ใช้มาตรฐานการบัญชีที่มีคุณภาพกำไรและภาพลักษณ์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.” วารสารสุทธิปริทัศน์ (22): 37-53.

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. 2553. การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพบัญชีให้มีมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล. ค้นเมื่อ 28 มีนาคม 2555 จาก www.fap.or.th.

แอนนา ดีอุดมวงศา. 2546. ผลกระทบต่อปริมาณการลงทุนจากการนำมาตรฐานการบัญชีปี พ.ศ.2542 มาถือปฏิบัติ. วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Ball, R. and Brown, P. 1968. “An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers.” *Journal of Accounting Research* 6 (2): 159-178.

Beaver, W. H. 1968. The information content of Annual Earnings Announcement. *Journal of Accounting Research* 6: 67-98.

Bernard, V. 1987. "Cross-Sectional Dependence and Problems in Inference in Market-Based Accounting Research." **Journal of Accounting Research** 25 (1): 1-48.

Tangpinyoputtikhun, Y. and Thammavinyu, C. 2012. "The Impact of Accounting Changes on Accounting Information Efficiency and Firm Image: An Empirical Research of Thai - Listed Firms." **Journal of Academy of Business and Economics** 10 (2): 5-30.